

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Leden van de Vaste Tweede Kamercommissie OCW
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

datum	13 december 2022	telefoon	06-23799027
onderwerp	Commissiedebat Leraren en Lerarenopleidingen d.d. 15 december 2022	e-mail	rjdevries@verus.nl

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie OCW,

Op 15 december a.s. spreekt u met ministers Dijkgraaf en Wiersma over leraren en lerarenopleidingen. Het debat zal waarschijnlijk voor een groot deel in het teken staan van het lerarentekort. Dat is begrijpelijk, want dit is een groot en urgent probleem. Voor het realiseren van veel van de ambities die de ministers, uw Kamer, maar ook die scholen zelf hebben, is het hebben van voldoende gekwalificeerde leraren en ondersteuners een *conditio sine qua non*.

Het debat heeft een ander perspectief nodig

In het debat over het terugdringen van het lerarentekort pleiten wij, Verus, VBS, VGS en VBSO¹, voor het daadwerkelijk meenemen van het pedagogisch perspectief op het beroep van de leraar. Wij denken dat dit perspectief, wanneer het niet alleen met de mond wordt beleden, maar ook wordt vertaald in het daadwerkelijk schenken van ruimte en vertrouwen aan leraren, zeer zal bijdragen aan de aantrekkelijkheid van het beroep en daarmee potentieel aan het terugdringen van het lerarentekort. Dat daarbij een minder sterke 'Haagse' greep op het onderwijs dan die zich nu aftekent nodig is, is onvermijdelijk.

Meer van hetzelfde biedt geen oplossing

Om het lerarentekort terug te dringen zijn inmiddels talloze maatregelen, subsidies en agenda's van kracht. Het probleem is echter nog niet opgelost, in tegendeel, zo stellen de ministers in hun brief van 1 juli 2022 over de lerarenstrategie (27923-443). En zij schrijven: "Doorgaan op de ingeslagen weg is geen optie." Vervolgens schetsen zij een route die juist wel veel lijkt op doorgaan op de ingeslagen weg. Om in het beeld te blijven: de weg wordt vervolgd, maar dan op hogere snelheid. Veel van de maatregelen van de aangekondigde aanpak hebben het karakter van 'meer van hetzelfde': meer landelijke sturing, nog betere samenwerking, intensiveren van bestaande maatregelen, nog meer informatieverzameling, etc. Het is de vraag of hetzelfde (geïntensiveerd) blijven doen uiteindelijk tot een ander resultaat gaat leiden.

¹ Verus: Vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs; VBS: Verenigde Bijzondere Scholen; VGS: Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs; VBSO: Vereniging tot Bevordering van SchoolOnderwijs op gereformeerde grondslag

Hiermee willen we niet zeggen dat intensivering van bestaand beleid nooit een goede optie kan zijn. Zo blijkt de regeling zij-instroom in beroep succesvol te zijn. Het is goed dat deze versterkt wordt voortgezet, dat breder wordt gekeken naar mogelijke doelgroepen en dat parallel hieraan wordt doorgegaan met de flexibilisering van de lerarenopleidingen, zodat deze goed passend zijn bij zij-instromers. Van andere maatregelen, zoals meer overheidssturing, is het effect echter niet aangetoond. Dit laat onverlet dat van partijen in de regio verwacht mag worden dat men zich daadwerkelijk inzet om problemen ter plekke aan te pakken.

Het pedagogisch perspectief

Maar, liever dan elke voorgestelde maatregel individueel te beoordelen, willen wij hier graag een ander perspectief inbrengen: het pedagogisch perspectief. Dat perspectief begint bij de vraag naar het waartoe van het onderwijs. Is dat het zo effectief en efficiënt mogelijk aanleren van basisvaardigheden (hoe belangrijk deze vaardigheden ook zijn, daarover geen discussie wat ons betreft), of is de kern de pedagogische relatie tussen leerling en leerkracht, waarin de leerkracht elke leerling echt ziet, werelden en mogelijkheden opent en hem of haar begeleidt naar een volwassen leven, waarin hij of zij op eigen manier verantwoordelijkheid kan en wil nemen voor zichzelf, de ander en de wereld? Onze ervaring is dat leraren voor dit laatste veel 'warmer lopen' dan voor het eerste. Juist binnen deze benadering vinden basisvaardigheden veel beter hun plaats en bestemming. Wij veronderstellen dat ook potentiële aankomende leraren hier meer warm voor lopen dan voor de meer functionele benadering.

Bij deze kijk op onderwijs, waarin de relatie en niet het meetbare resultaat centraal staat, draait het om de pedagogische en didactische professionaliteit van de leraar. Maar ook om de professionele ruimte die de leraar ervaart, ruimte om bij leerling en moment passende keuzes te maken, ook als dat betekent dat er buiten gebaande en van bovenaf geregelde paden getreden moet worden. Het huidige (voorgenomen) kabinetsbeleid, gericht op keuzemenu's, intensievere inspectie, meer centrale sturing en nauwkeuriger vastleggen van gewenste resultaten draagt niet bij aan die zo benodigde echte professionele ruimte voor leraren. Ons beeld is dat enerzijds wel (en terecht) gepoogd wordt om de leraar op een voetstuk te zetten, maar dat tegelijkertijd de ruimte die een leraar nodig heeft en motiveert, door toenemende regelgeving steeds meer ingeperkt wordt. Voor een echt aantrekkelijk beroep en daarmee voor meer belangstelling voor het vak zou dit beleid nog eens goed tegen het licht gehouden moeten worden.

De leraar is niet alleen een werknemer

Helaas blijft dit pedagogische perspectief en de daarbij behorende consequenties voor onderwijsbeleid nagenoeg buiten beeld in de hierboven genoemde kabinetsbrief en de update die de ministers per brief van 21 oktober jl. geven (27923-446). In de brief van 1 juli 2022 wordt wel gerefereerd aan het rapport *Investeren in leren* van Paulien Meijer, Mirko Noordegraaf en Ingrid Paalman - Dijkenga. Volgens deze brief pleiten de onderzoekers "voor een nieuw perspectief op het beroep van leraren, waarin de maatschappelijke waarde van het leraarschap centraal staat." Weliswaar lijken de bewindspersonen het rapport te omarmen, maar de beleidsmaatregelen gaan vooral over, in de woorden van het rapport, "de leraar als werknemer": meer salaris, minder werkdruk, etc. Op zich zijn dat goede maatregelen, maar ze vertellen slechts een deel van het verhaal en het is de vraag of zij raken aan de echte motivatie van (aankomende) leraren. Wij pleiten voor het daadwerkelijk meenemen van een het andere, pedagogische perspectief op het beroep van de leraar, ook in het kader van de bestrijding van het lerarentekort.

Wij zijn graag bereid om het belang van het betrekken van het pedagogisch perspectief bij het debat rond het lerarentekort, maar ook bij veel andere onderwijsthema's, mondeling toe te lichten.

Tot slot verzoeken wij u dringend om dit perspectief mee te nemen in uw overleg met de ministers van 15 december.

Met vriendelijke groet, mede namens VBS, VGS en VBSO,

Berend Kamphuis
Voorzitter college van bestuur Verus